

YUN121
YUNAN KÜLTÜR TARİHİNE GİRİŞ

Dr. Öğr. Üyesi Esra Yalazi
eyalazi@ankara.edu.tr

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Hellenler ve Hellen Olmayanlar Arasında Kutupluluğun Ortaya Çıkışı: Pan-hellenizm

Hellen cephesinden konuya bakıldığında ise, Troia Savaşı'nın Hellenlerin Asya halklarına karşı açtıkları ilk toplu savaş olduğu düşünülduğünde, destanın geçtiği Mikenler zamanında ortak bir Hellen ulusu/topluluğu kavramı var mıydı sorusu akla gelmektedir. Ancak destanın kaynaklığı, Kahramanlar Çağı olarak bilinen MÖ. 1200-1000'li yılları değil, yazıldığı Arkaik Çağ hakkında bize bilgi verebilir. Bu konuda MÖ. 5.yüzyıl tarihçisi Thoukydidēs'e kulak verelim: "Hellas eskiden, Troia harbinden önce, görünüşe göre müşterek hiçbir iş yapmamıştır. Ve bana öyle geliyor ki, Hellas, bir bütün olarak o zaman henüz bu adı bile almamıştı". Yine ortak bir Hellenler adının Homēros'ta geçmediğine dair de şunları söyler: "Troia harbinden çok sonra yaşayan Homēros, onları hiçbir zaman hepsini gösterir şekilde böyle (Hellenler) olarak isimlendirmemiştir. Bilâkis onları Danaolar, Argoslular, Akhalar, diye anmaktadır. Sonra o, barbarlardan da bahsetmemiştir. Çünkü bana kalırsa, Hellenler o zaman henüz daha kendilerini barbarların tam zıddı bir manada bir mefhum diye ayırmamışlardı."

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Hellenler ve Hellen Olmayanlar Arasında Kutupluluğun Ortaya Çıkışı: Pan-hellenizm

Gerçekten de Homēros'un anlatısında Hellenlerin kendilerini kimlikleri bakımından nasıl nitelediklerine göz attığımızda, kitlesel şekilde Hellenler olarak adlandırmadıkları görülür. Destanın betimlediği dünyada tıpkı Myrmidonlar, Mikenler ya da Ithakeliler gibi kavim ya da yer adlarıyla, kimi kez Aitolialılar, Boiotialılar ve Giritliler gibi farklı etnik topluluklar olarak adlandırıldıklarını ve kitlesel olarak Argosular, Akhalar ve Danaolar gibi ortak adlandırmalarla betimlendiklerini görürüz. Tüm bu halklar Klasik Çağ'da Yunancada "Hellenler" olarak tanımlanan Yunan toplumuna aşağı yukarı denk düşmektedir. Ancak Ilias'ta geçen Hellenler adı bütün Hellenleri ifade etmede bir başvuru değil, sadece Teselya'da Hellas denilen bölgede oturan kavmin adı olarak kullanılmaktadır (Hom. Il. 2.683-4; 9.395). Destanda bir ortaklık duygusunun belirtisi olabilecek, tüm Hellenleri nitelemek için kullanılan "Panhellenes" adlandırması ise Ilias'ta ve Odysseia'da neredeyse sadece birer kez kullanılır ve bu da sadece Peloponnesos'un karşısında kuzey batı Yunanistan'ı ve Lokrislilerin oturduğu bölgede olanları nitelemek içindir (Hom. Il, 2.530; Od. 1.344).

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Hellenler ve Hellen Olmayanlar Arasında Kutupluluğun Ortaya Çıkışı: Pan-hellenizm

Oysa Homēros sonrası, ozan Hesiodos'un Hellas'ı tüm Yunanistan için kullandığını, iambos ozanı Arkhilokhos'un da "Panhellenes" sıfatını tüm Hellenler için kullandığını hem bu ozanların kendi yapıtlarından hem de Strabōn'un açıklaması yoluyla öğreniriz.

Böylece edebi metinlerin kaynaklığından, en azından MÖ.7. yüzyılın başında Hellas deyişinin bütün Yunanistan'ı kucaklayan bir anlamda kullanılmasına tanıklık ederiz. Arkeolojik kaynaklardan da edinilen bilgiler Yunanistan'da MÖ. 8. ve 6. yüzyıllar arasında yükselişe geçen Hellen olma bilincinin uyanışını doğrulamaktadır. Bu bilincin uyanmasında ana kente bağlı kalmaya devam eden kolonilerin gönderilmeleri, alfabenin kullanımının ve destan şiirlerin dolaşımının artması, ortak kült merkezlerinin ve Pan-Hellenik kurumların ortaya çıkması gibi etmenlerin öncelikli olarak etkili olduğunu söyleyebiliriz. Ancak yine de bir uyanış halinde ortaya çıkmaya başlayan Hellen bilincinin karşısında bunun zıttı olan Hellen olmayanlar (barbaroi) ifadesi için bütün kentler için ortak tehlike yaratan Pers Savaşları'nı beklemek gerekecektir.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Hellenler ve Hellen Olmayanlar Arasında Kutupluluğun Ortaya Çıkışı: Pan-hellenizm

Hellenlik bilincinin oluşumunda özellikle dil birliğinin önemi vurgulanmıştır. Modern yazarlar kadar Strabon'un da (Strab. 14.2.28) yabancıların Yunanca konuşmasından yola çıkılarak Hellenler ve barbarlar ayrımının ortaya çıktığını ifade etmesi bu algının yerleşmesinde etkili olmuştur. Bununla birlikte Hellenlerin Arkaik Çağ'da kolonizasyon sürecinde temas ettikleri komşuları ile ilişkileri öncesinde olgunlaşmış bir Hellen bilincine sahip oldukları fikri kadar dil bazında homojen bir yapı sergiledikleri inancı da tartışmalıdır. Zira Hellenlerin tam bir dil birliği kurmaları Hellenistik dönemden önce değildir. J. Hall'un altını çizdiği üzere, anlaşılabilirlik dilin yapısal benzerliğinden çok ilişkinin yoğunluğuna bağlıdır. Bu bağlamda Strabon'dan beri gelen Hellenlerin homojen dilleri sayesinde diğer kültürler üzerinde üstünlük sağladıkları inancı pek de gerçekçi değildir. Hellenler kadar temas ettikleri topluluklar da birbirlerinin dilini asgari düzeyde konuşabilen çok dilli (alloglot) bireyler sayesinde iletişimlerini sürdürebilmektedirler. Buna göre etkileşimin yoğunluğunun kimliğin belirlenmesinde daha etkili olmasını beklemek doğaldır. Evlilikler ve çocukların isimleri kadar kültürel etkileşimde var ise, bir üstünlüğün temininde önem arz etmektedir.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Hellenler ve Hellen Olmayanlar Arasında Kutupluluğun Ortaya Çıkışı: Pan-hellenizm

Gerçekten de modern filolojik çalışmalar farklı kültürler arasındaki iletişimin sadece dil düzeyinde gerçekleşmediğini, günümüzde diplomatlık, çevirmenlik gibi kültürler arası iletişimi sağlayan bireylerin dahi başarılı bir iletişimi sağlayabilmek için varoluşsal bir yakınsama içine girmeleri gerektiğini teyit etmektedir. P. Boylan, iletişimin gerçekleştiği süreyle sınırlı bile olsa çok dilli (alloglot) bireylerin etkileşimin gerçekleştiği kültürün geçici üyeleri olması, duygu, istek ve inançlarını benimsenmesini gerekli görmektedir. Hellenlerin Sicilya'daki halklar ile olan iletişimini çalışan J. Hall, oradaki yerel halktan aristokratlar arasında dahi popüler olan Phythagoras'ın her iki taraftan çift dilli öğrencilerine özellikle Yunanca konuşmaları konusunda telkinde bulunduğu altını çizmektedir (Iambl. v. P. 34.241).

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Hellenler ve Hellen Olmayanlar Arasında Kutupluluğun Ortaya Çıkışı: Pan-hellenizm

Ayrıca yerel elitlerin iktidarlarını korumak amacıyla da olsa Yunan elitler ile konukluk ilişkileri çerçevesinde bronz hoplit zırhı, şölenle ilgili eşyalar, hatta Homēros stili ölü gömme adetlerini benimsemiş olmalarını J. Hall, bir asimilasyon belirtisinden öte MÖ.5.yüzyılda kimlik oluşumunda dil, din ve davranış kalıplarına ilişkin kültürel kriterlerin, arkaik dönemdeki etnik akrabalıkların önüne geçmesine bağlamaktadır. Bu anlamda Yunan seramik ürünlerinin en fazla talep edildiği yerlerin bu etkileşimin gerçekleştiği yerler olması da kültürel etkileşimin bir tezahürü olarak sunulabilir.

Atina'da Peisistratosların tiranlığı döneminde seramik ticaretinin ve çeper milletlerle kültürel etkileşimin önceki aristokratik yönetim dönemine nazaran fazlasıyla arttığı bilinmektedir. Atina ancak bu dönemde Pan-Hellenik etkileşimde öne çıkmıştır. Bununla birlikte Korinthos ve Argos gibi yerlerde bu gelişmeler Homēros dönemine kadar geriye gitmektedir. Arkeolojik buluntular özellikle ölü gömme adetlerinde M.Ö. 8. yüzyıl ortalarında son derece keskin bir dönüşüme işaret etmektedir.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Hellenler ve Hellen Olmayanlar Arasında Kutupluluğun Ortaya Çıkışı: Pan-hellenizm

I. M. Morris, Atina'nın da aralarında olduğu bu üç kentte Ilias'ın yayılması ile çağdaş olarak aristokrat yönetimlerde hâkim olan ölü yakma geleneğinin ortadan kalkarak daha eşitlikçi bir sosyal düzene işaret eden her kesimden kentlilerin aynı mezarlık alanında gömülmesi uygulamasının ortaya çıktığının altını çizmektedir. Bu sosyolojik olduğu kadar dini ve kültürel bir dönüşüme de işaret etmektedir. Dini olarak ölümler ile yaşayanlar arasında yeni bir ilişki tarzına işaret eden bu uygulama, kültürel olarak da mezar odalarının duvarlarında ve çocuk ölümlerin içerisine konduğu seramik küplerin süslemelerinde ortaya çıkan bir yeniliktir. Bu uygulama beraberindeki kült yapılarının ortaya çıkmasıyla da kültüre dayalı tam bir Pan-Hellenik başlangıcı ifade etmektedir.